KÖTÉLTÁNC

— A MAROSVÁSÁRHELYI NEMZETI SZINHÁZ MAGYAR TAGOZATA BEMUTATTA KRÚDY GYULA: A VÖRÖS POSTAKOCSI CIMŰ DARABJÁT —

Krúdy darabja pátosszal teli romantikus dráma — az ugyanilyen című regénye pedig —, amelynek alapján, de inkább ötletéből — a színmüt írta, legendák hangulatát árasztó utcáknak, házaknak, titokzatos kocsikon suhanó alakok ábrándjainak, kis csodáknak meg csodavárásoknak a füzére. Vagyis a színdarab nem egészen az általunk (többé-kevésbé) ismert Krúdyt mutatja. Ezt a különbséget, távolságot próbálta a rendező **Kincses Elemér**, meg a színészei áthidalni, hogy az előadás több legyen, mint a darab, s hogy valamiként az igazi Krúdy világát hordozza.

Strosschneiderék felveszik az egyensúlyfát és megindulnak a két épület között kihúzott dróton. Arcukon maszk, s mintha nem érdekelné őket, hogy nincs alattuk védőháló és bármelyik pillanatban leszédülhetnének. Nyilván, ilyen körülmények között fontos a mutatvány. Talán a legfontosabb.

A nagy attrakció az, hogy **Lohinszky Loránd** két főszereplőt kelt életre. Alvinczyt, a gazdag főurat, a „szertartások emberét", aki élete alkonyán megszereti fiatal unokahugát, Esztellát. És Rezeda Kázmért, az ifjú, bolond, szerencsétlen flótást, aki elhódítja Alvinczy elől Esztellát. Egyszerre nyilván nem lehetnek a színpadon, s miután a merev Alvinczy kimegy, bejön a „könnyed" Rezeda. És fordítva. A két személy közti eltéréseket külsőleg csak a ruházat megcserelésével, a hajviselet megváltoztatásával s néhány összes tinccsel érzékeltetik. A lényeges különbségeket magatartásával, mozdulataival, vagyis színészi eszközökkel teremti meg Lohinszky. De a merev Alvinczy néha könnyed, és a léha Rezeda néha szertartásos. S ilyenkor összemosódik a két figura. Az erkölcsi tartásuk az az iránytű, amely után bátran tájékozódni lehet. Alvinczy a „fehér", tiszta ember, aki Esztellát is valamiféle kalitkában szeretné tartani, hogy megóvja „a világ szennyétől", Rezeda pedig a „fekete" ember, aki miután elragadta Esztellát a vidéki magányából, valami démoni erő által hajtva szabadulni akar az álmos tisztességtől, a házasélet nyügétől és ezért feleségét az örömházba kényszeríti.

No, de a többi mutatvány is figyelmet érdemel. Ilyen az első részben az Anna báli, a másodikban az örömházi forgatag, a képek és ötletek kavalkádja. Mindezek Krúdy költőiségét, sejtelmességét hivatottak idézni, erősíteni és a színpad világát vonzóbbá, tágabbá tenni. Önkívület határán mozgó révülések, részek szédelgések, kavargó látomások, ösztönvilági gyorsképek, már-már happening-szerű jelenetek tanúi lehetünk.

Kis mutatványok sorozata is elnyerheti a nézö tetszését. Például Alvinczy-Lohinszky úgy kel fel a foteljéből, hogy talpra ugrik, néhány torna- vagy inkább ritus-jellegű mozdulatot végez, majd katonatisztesen fordul. Vagy: Rezeda-Lohinszky és Esztella-**Bálint Márta** kéznyújtása: egyszer egyik, máskor a másik hátrál, mintha valamiféle ceremóniás táncot járnának. Aztán: a bálon a színésznő dala, dalocskája, melyet repedtfazék hangon ad elő. A körbenállók orr- meg szájhúzogatással elszélednek, csak egyvalaki tapsol kitartóan, semmivel — a színésznő sikertelensége feletti döbbenetével, sírásával — sem törődve. Bravó-bravó, hajtogatja, mint egy gép. És még sorolhatnók...

Csakhogy a legnagyobb fantáziával meg leleménnyel megkonstruált képeivel sem tud az előadás mást is mondani, mint amit a szerző rebesget.

A darab: egy nő tragédiája. de — kissé — furcsán két áldozata van, mégpedig a „tragédia" okozói, a két férfi: Alvinczy és Rezeda, Alvinczy, ez a már-már depressziós, fáradt és megcsömörlött öregúr végül csak őrzője, védangyala lehet Esztellának. A nagy vagyona elúszik, s nem marad más választása, minthogy főbelője magát. Fura Alvinczy „nemzetféltő" szövege az első rész vacsorai jeleneténél. Fura, mert sem előzménye, sem folytatása nincs és sehová sem kapcsolható. Rezeda Kázmér? Az önmaga és a Krúdy által annyiszor megrajzolt „bohém élet" áldozata. Esztellának egyetlen elhihető tulajdonsága van: az elvágyódás. A mindenképpen kiszolgáltatott nő mást nem is tehet...

Valóban öntörvényű ez a játék, nem szabad máshoz hasonlítani, az elvárások regimentjét felsorakoztatni. A vékony dróton, az emelygősség és a költőiesség, a dzsentrikritika és a hangulatmázas múltidézés fölött illegnek át e darab színészei, Strosschneiderei. És — csodák csodája — sikerül a Krúdy darab ellenére — Krúdyig jutniuk. S ez nem is kis dolog.

Lohinszky játékáról már szó volt. A két szerep eljátszása nagy teljesítmény. De bravúrnak nagyobb, mint szívet és szemet megragadó alakításnak. Bálint Márta, Esztella szerepében minden adottságát latba vetve játszott. Az első rész végén tetszett a legjobban, akkor, amikor Rezedának könyörög, hogy vigye magával, no és a második rész elején, amikor „visszasírja" magát Alvinczyhez. Csakhogy a szerepek átéléséről mintha szó sem lehetne. Ez nem a két főszereplőre, hanem inkább a többiekre vonatkozik. Megszólalásukig mintha más világon élnének. A szövegmondás befejeztével, a szavak elröppenésével mintha lelkük és határozott kontúrjuk is eltünne. Kivételképp elsősorban az özv. Bági-Bágyinét alakító **Szabó Duci** és az Unghonberky urat játszó **Tamás Ferenc** nevét lehet említeni. Hogy miért van ez így, hosszan lehetne taglalni, de talán nem túlságosan érdekes.

Amikor egy kötéltáncos elindul a dróton, nem lehet biztos benne, hogy meg is érkezik. De ha megérkezik, sóhajt egyet és egy picit boldog. Ezt érezhetik a színészek is az előadás végén. S ezt a nézők is.

VARGA SÁNDOR